

יחידת הוראה

תפילת הנוטע-

למורה: הסיבה שבחרנו לעסוק וללמד את 'תפילת הנוטע' היא שבין שורותיה של התפילה חבויה השקפתו ואמונתו של הרב צוויאל שיהיה ציון היא חלק מהכאולה השלמה, ועובדי האדמה הם חלק מממנה הכאולה, בבחינת "כך היא דאולתן של ישראל".

בתי הספר, השייכים לחמ"ד, והאמונים על עקרונות 'תורה וצבירה' כבסיס חינוכי, צרכי ויטואלי, ראוי להם לעסוק בתורתו של הרב צוויאל המשתקפת במלא צוה בתפילת הנוטע, בתפילה לשלום המדינה ובכתביו השונים. כמוריס, תפקידנו להפגיש את תלמידנו עם תפיסה זו, ויפה נעשה עם נפגשים במהלך שנת הלימודים עם שתי התפילות שחבר הרב צוויאל לז"ל, שיש להן עקווים משותפים רבים.

מטרות תוכן:

- התלמידים יכירו את השקפתו ואמונתו של הרב עוזיאל.
- התלמידים יבחנו את הערכים הנלמדים מהשקפת עולמו של הרב עוזיאל בחיי היום-יום שלהם.

מטרות וזיקה להישגים הנדרשים בתוכנית הלימודים

הישג 7:

- ✓ קריאה שוטפת, מדויקת ומוטעמת של טקסטים מהמקורות היהודיים הנלמדים בכיתה.
- ✓ הבנת הנושאים, הרעיונות והמסרים העולים מהקריאה בטקסטים, שהם חלק מהמורשת התרבותית היהודית.
- ✓ שליטה במטבעות לשון, ניבים וביטויים מהמקורות מתוך הטקסטים הנלמדים בכיתה.
- ✓ זיהוי ייחודן ותפקידן של הסוגות השונות של הטקסטים מהמקורות היהודיים הנלמדים בכיתה.
- ✓ זיהוי הדרכים הייחודיות בהן הטקסטים השונים מתייחסים לדמויות, לאירועים ולנושאים במקורות השונים.
- ✓ זיהוי והבנה של הזיקה בין טקסטים שונים מהמקורות היהודיים.

שכבות גיל- כיתות ה'-ו'

עולם שיח- עיסוק בטקסטים מן המקורות היהודיים.

סוג הטקסט- תפילה

טקסטים נלווים- "תפילת הנוטע" /הרב עוזיאל זצ"ל; עיון בפירוש רש"י.

תוצרים מצופים:

- ✓ כתיבת תפילה אישית,
- ✓ זיהוי נושא מרכזי בפסקה,
- ✓ הכרת 'שיבוץ' בתפילה ובפיוט,
- ✓ שיח דבור על משנתו הרעיונית של הרב עוזיאל הרואה בחיי תורה ועבודה ערך.

הכנה לקריאה

(א) מהי תפילה?

- דיון בכיתה- מטרת הדיון לקשר בין הנושא הנלמד לחיי התלמידים.
- ספרו על מצבים או מקרים שחוויתם והרגשתם צורך להתפלל .
- תוך כדי שיחה המורה תרשום על הלוח – את תשובות התלמידים לפי קריטריונים :
תפילה לעצמי – הצלחה במבחן, בספורט,
תפילה למשפחתי –
תפילה לחברי/ לכיתתי –
תפילה למדינה -
- מהי תפילה? מה היא כוללת (שבח/בקשה/ הודאה)? מי מחבר תפילות?
- כל אדם הנוטע עץ רוצה שהעץ יגדל, יפרח ויניב פירות.
דמיון לעצמך שהיום לפני טו בשבט קבלת במתנה שתיל, היכן תשתול אותו?
(בגינה? בחצר בניין רב קומות? בעציץ במרפסת? וכדו')
שאתה נוטע עץ, ואתה רוצה להתפלל אל הקב"ה להצלחת הנטיעה- כתוב את תפילתך במחברת. התייחס בכתיבתך לדברים הכלולים בתפילה עליהם שוחחנו בכיתה.
כיצד כותבים תפילה/ בקשה
פתיחה , פנייה,
הבקשה,
הצורך,
סיום
מילות תפילה , (אפשר לבקש לפתוח סידור ולרשום באלו מילות תפילה, בקשה,
תחנונים כדאי להשתמש בתפילה שלי)
- במידה שהכתיבה נעשית במחברת, ניתן לתת לילדים להקליד את המשימה בביתם ולשלוח למורה באמצעות הדואר האלקטרוני, כך אפשר להקרין על הלוח חלק מהתפילות שחיברו התלמידים ויחד לראות מהם הנושאים החוזרים בתפילות הילדים- מה הבקשות/ הברכות/ התקוות שהם כתבו.

(ב) הטרמת מילים קשות:

מאחר והילדים אינם להפעיל אסטרטגיה של הבנת מילים בהקשר בטקסט המסוים הזה, כדאי לתת את המילים לפני הקריאה.

(1) מכונן

(2) רוויה

(3) עמל

(4) ניתן לעסוק גם במילים פאר וחיל.

דרך ההקניה: המילים הקשות יהיו משובצות במשפטים מחיי היום יום/ מהתפילה והתלמידים ינסו להבין אותם מתוך ההקשר.

(1) כשיצאנו מהטקסט של יום הזכרון, כולנו הרגשנו שעברנו חוויה מכוננת.

(2) הפסוק הנמצא בתפילת מוסף: "בְּנֵה בֵיתְךָ כְּבִתְחֻלָּה וְכוֹנֵן מִקְדָּשְׁךָ עַל מְכוֹנֵךְ. וְהִרְאֵנוּ בְּבִנְיָנוּ וְשִׁמְחָנוּ בְּתַקְוֵנוּ וְהָשֵׁב לָהֶם לְעִבּוּדָתָם וְלוֹיִם לְשִׁירָם וְלִזְמָרָם."

(3) כשחזרנו מהטיול צמאים שמחנו לגלות על השולחן בכיתה בקבוקי מים, בצירוף האיחול "לרוויה".

(4) כאשר משקים את העציץ והמים נשפכים לצלחת האיסוף זה סימן שהאדמה רוותה.

(5) העמל בעבודתו ייהנה מפירותיה.

עיון התפילה:

במידת האפשר, מומלץ להקרין את נוסח התפילה על הלוח באמצעות מקרן כדי שאפשר יהיה להראות ולסמן דברים שונים על הלוח. כמו כן, חשוב לחלק לתלמידים את הטקסט מנוקד.

קק"ל- קרן קיימת לישראל-מאז רכישת הקרקעות הראשונות בא"י בראשית המאה ה-20 דואגת הקרן הקיימת ליישוב הארץ ולייעורה. קק"ל נטעה למעלה מ-240 מליון עצים במשך שנות פעילותה וכך הפכה ארץ שוממה לירוקה.

הרב בן-ציון מאיר חי עוזיאל היה הראשון לציון (הרב הראשי הספרדי) הראשון בארץ ישראל.

הצרה חשובה: תפילת הנוסח אומצה ע"י קק"ל והם אחראים אותה לַנוֹטָעִים בְּט"ו בַּשָּׁט. אֵלֶּם, חֹשֶׁב לְדַעַת, כִּי בִּמְהֵלָּה ה'אִימֹלִי הוֹשַׁטּוּ חֲלָקִים שׁוֹנִים מִהַתְּפִלָּה הַמִּקְרִית וְלִכֵּן חֹשֶׁב לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּטַקְסַט הַמִּקְרִי.

תְּפִילַת הַנוֹטָע

אֲבִינוּ שְׁבַשְׁמִים
בוֹנֶה צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם
וּמְכוֹנֵן מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל,
הַשְׁקִיפָה מִמַּעוֹן קֹדֶשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם
וּבְרַךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
וְאֶת הָאָדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לָנוּ
כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם.

רָצָה ה' אֶרְצְךָ
וְהִשְׁפַּע עָלֶיךָ מְטוֹב חֲסִידְךָ.
תֵּן טַל לַבִּרְכָּה
וּגְשָׁמֵי רֶצוֹן הוֹרֵד בְּעֵתָם
לְרוֹת הָרִי יִשְׂרָאֵל וְעַמְּקֶיךָ
וּלְהַשְׁקוֹת בָּהֶם כָּל צֶמַח, עֵץ, וְנִטְעוֹתֵינוּ.
הַעֲמֵק שְׁרָשֵׁיהֶם וְגִדְל פִּאֲרָם,
לְמַעַן יִפְרְחוּ לְרֶצוֹן
בְּתוֹךְ שָׂאֵר עֲצֵי יִשְׂרָאֵל
לַבִּרְכָּה וּלְתַפְאָרָה.

תפילה זו חוברת, כאמור, לפני
קום המדינה, בתקופה בה עסקו
ביישוב הארץ, בנטיעת יערותיה
ובהפרחת השממה.

וְחִזַּק יְדֵי כָל אֲחֵינוּ
הַעֲמִלִים בְּעֲבוֹדַת אֲדָמַת הַקֹּדֶשׁ
וּבְהַפְרַחַת שְׁמִמָּתָהּ.

בְּרַךְ ה' חֵילָם
וּפַעַל יָדָם תִּרְצָה.
הַשְׁקִיפָה מִמַּעוֹן קֹדֶשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם
וּבְרַךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
וְאֶת הָאָדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לָנוּ
כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם.
אָמֵן.

באדיבות מר עזרא ברנע, הוועד להוצאת כתבי הרב עוזיאל זצ"ל, היכל שלמה- ירושלים.

בעמודים הבאים נציג פעילויות שונות שניתן לעשות בעקבות
קריאת התפילה.
פעילויות אלו, יבוצעו לאחר שיחה קצרה עם התלמידים :

- מה לדעתכם הרגיש הרב עוזיאל כשחיבר את התפילה?
- איך הרגשתם במהלך הקריאה? במה אתם מזדהים עם בקשתו?
- מה בתפילתו של הרב עוזיאל דומה לתפילות שאתם חיברתם? מה שונה?
- למה מתייחס הרב עוזיאל בתפילתו?

1) חלוקה לפסקאות ואיתור המסגרת של התפילה:

מחלקים לתלמידים את הדף מחולק לפסקאות בצירוף תרמילון של הכותרות והם מתאימים כותרת לפסקה או שמבצעים זאת יחד על הלוח ע"י הצגת התפילה המחולקת לפסקאות והתאמת הכותרות באמצעות דיון כיתתי ובעזרת מקרן.

הדגשת הקשר בין נטיעת עצים לחלק ממצוות יישוב הארץ.

פתיחה-
פניה אל הקב"ה

מסגרת

אֲבִינוּ שְׁבַשְׁמִים

בּוֹנֵה צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם

וּמְכוֹנֵן מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל,

הַשְׁקִיפָה מִמַּעַן קֹדֶשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם

וּבְרַךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל

וְאֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לָנוּ

כְּאִשֶּׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבוֹתֵינוּ.

רְצֵה ה' אֶרְצֶךָ

וְהִשְׁפַּע עָלֶיךָ מָטוֹב חֲסִידְךָ.

תָּנוּ טַל לְבִרְכָּךָ

וְגִשְׁמֵי רֶצוֹן הוֹרֵד בְּעֵתָם

לְרוֹזֵת הָרִי יִשְׂרָאֵל וְעַמְּקֶיךָ

וּלְהַשְׁקוֹת בָּהֶם כָּל צֶמַח, עֵץ, וְנִטְיַעוֹתֵינוּ.

הַעֲמֵק שְׁרָשֵׁיהֶם וְגִדְל פְּאָרָם,

לְמַעַן יִפְרְחוּ לְרֶצוֹן

בְּתוֹךְ שָׂאֵר עַצֵּי יִשְׂרָאֵל

בקשה כללית על הארץ

בקשה על גשמי ברכה

בקשה על העצים

לְבָרְכָה וּלְתַפְאֶרְהָ.

וְחִזְק יְדֵי כָּל אַחֲיָנִי

הַעֲמִלִים בְּעִבּוּדֵי אֲדָמַת הַקֹּדֶשׁ

וּבְהַפְרַחַת שְׂמֵמָתָהּ.

בָּרֵךְ ה' חֵילֶם

וּפַעַל יָדָם וּתְרַצָּה.

בקשה על עובדי האדמה

הַשְׁקִיפָה מִמַּעַן קֹדֶשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם

וּבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל

וְאֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לָנוּ

כְּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם.

אָמֵן. – סיום

מסגרת

(2) הזדהות עם התפילה

משימה אישית / זוגית / קבוצתית .

המורה מחלקת לכל קבוצה פסקה אחת של בקשה או כל קבוצה בוחרת לעצמה.

המטלה - לימדו לקרוא את הבקשה בהטעמה בלשון הכתוב והרחיבו אותה במילים שלכם.

התכוונו לקרוא בפני הכיתה .

כל קבוצה מציגה את התפילה (לפי הסדר בטקסט).

(3) זיהוי והדגשת דברים הקשורים בעץ המופעים בתפילה.

הַשְׁקִיפָה מִמַּעַן קֹדֶשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם
וּבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
וְאֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לָנוּ

אֲבִינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם
בוֹנֶה צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם
וּמְכוֹנֵן מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל,

כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ.

לְבָרְכָה וּלְתַפְאֶרֶה.

רָצָה ה' אֲרָצְךָ
וְהִשְׁפַּע עָלֶיךָ מְטוֹב חֶסֶדְךָ.
תָּן טַל לְבָרְכָה
וְגִשְׁמֵי רֶצוֹן הוֹרֵד בְּעֵתָם
לְרוֹת הָרִי יִשְׂרָאֵל וְעַמְּךָ
וּלְהַשְׁקוֹת בָּהֶם כָּל צֶמַח, עֵץ,
וְנִטְיַעוֹתֵינוּ.
הַעֲמֵק שְׂרָשֵׁיהֶם וְגִדְל פְּאֲרָם,
לְמַעַן יִפְרְחוּ לְרֶצוֹן
בְּתוֹךְ שָׂאֵר עֲצֵי יִשְׂרָאֵל

וְחִזַּק יָדֶי כָּל אַחֵינוּ
הַעֲמִלִּים בְּעִבּוּדֵי אֲדָמַת הַקֹּדֶשׁ
וּבְהִפְרָחַת שְׂמִמָּתָה.
בָּרֵךְ ה' חֵילָם
וּפַעַל יָדָם תִּרְצָה.
הַשְׁקִיפָה מִמַּעַן קֹדֶשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם
וּבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
וְאֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לָנוּ
כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ.
אָמֵן.

(4) סימון שורשים שחוזרים על עצמם ומילה מנחה- ברך,
בעצם זוהי בקשת ברכה מה':

אֲבִינוּ שְׂבַשְׁמִים
בּוֹנֵה צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם
וּמְכוֹנֵן מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל,
הַשְׁקִיפָה מִמַּעַן קֹדֶשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם
וּבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
וְאֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לָנוּ
כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ.
רָצָה ה' אֲרָצְךָ
וְהִשְׁפַּע עָלֶיךָ מְטוֹב חֶסֶדְךָ.
תָּן טַל לְבָרְכָה
וְגִשְׁמֵי רֶצוֹן הוֹרֵד בְּעֵתָם
לְרוֹת הָרִי יִשְׂרָאֵל וְעַמְּךָ
וּלְהַשְׁקוֹת בָּהֶם כָּל צֶמַח, עֵץ,
וְנִטְיַעוֹתֵינוּ.

הַעֲמֵק שְׂרָשֵׁיהֶם וְגִדְל פְּאֲרָם,
לְמַעַן יִפְרְחוּ לְרֶצוֹן
בְּתוֹךְ שָׂאֵר עֲצֵי יִשְׂרָאֵל
לְבָרְכָה וּלְתַפְאֶרֶה.
וְחִזַּק יָדֶי כָּל אַחֵינוּ
הַעֲמִלִּים בְּעִבּוּדֵי אֲדָמַת הַקֹּדֶשׁ
וּבְהִפְרָחַת שְׂמִמָּתָה.
בָּרֵךְ ה' חֵילָם
וּפַעַל יָדָם תִּרְצָה.
הַשְׁקִיפָה מִמַּעַן קֹדֶשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם
וּבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
וְאֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לָנוּ
כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ.
אָמֵן.

(5) זיהוי מילים המוכרות מהתפילה:

אֲבִינוּ שְׂבַשְׁמִים
בּוֹנֵה צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם
וּמְכוֹנֵן מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל,
הַשְׁקִיפָה מִמַּעַן קֹדֶשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם

וּבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
וְאֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לָנוּ
כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ.

וְחִזַּק יְדֵי כָּל אַחֲנֵנוּ הַעֲמִלִים בְּעִבּוּדֵי אֲדָמַת הַקֹּדֶשׁ וּבְהַפְרָחַת שְׂמֻמָּתָהּ. בָּרַךְ ה' חֵילָם וּפְעָל יָדָם תִּרְצָה. הַשְׁקִיפָה מִמַּעַן קִדְּשָׁךְ מִן הַשָּׁמַיִם וּבָרַךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְאֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לָנוּ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם. אָמֵן.	רָצָה ה' אֶרְצְךָ וְהִשְׁפַּע עָלֶיךָ מְטוֹב חֲסִידְךָ. תֵּן טַל לְבָרְכָהּ וְגִשְׁמֵי רֶצוֹן הוֹרֵד בְּעֵתָם לְרוֹת הָרִי יִשְׂרָאֵל וְעַמְּקֶיךָ וּלְהַשְׁקוֹת בָּהֶם כָּל צֶמַח, עֵץ, וְנִטְיַעוֹתֵינוּ. הַעֲמֵק שְׁרָשֶׁיהֶם וְגִדְּל פְּאֲרָם, לְמַעַן יִפְרְחוּ לְרֶצוֹן בְּתוֹךְ שָׂאֵר עֲצֵי יִשְׂרָאֵל לְבָרְכָהּ וּלְתַפְאָרָהּ.
---	--

6) עיסוק במסגרת. (על המורה להסביר מה מאפיין מסגרת – הכללה בפתיחה ובסיום)

מדוע בחר הרב עוזיאל דווקא בפסוק זה לשמש כמסגרת לתפילתו?

הפסוק "הַשְׁקִיפָה מִמַּעַן קִדְּשָׁךְ מִן הַשָּׁמַיִם וּבָרַךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְאֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לָנוּ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם." (דברים כ"ו, טו)

פסוק המופיע בחומש דברים בפרשת "וְהָיָה, כִּי-תָבֹא אֶל-הָאָרֶץ..." כחלק ממצוות וידוי מעשר.

הנה דברי רש"י בפירושו על הפסוק:

"השקיפה ממעון קדשך" - עשינו מה שגזרת עלינו עשה אתה מה שעליך לעשות כשאמרת "אם בחוקותי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם"

"אשר נתת לנו כאשר נשבעת לאבותינו" - לתת לנו וקיימת ארץ זבת חלב ודבש."

משימה לתלמיד: קרא את פירושו של רש"י והסבר מדוע בחר הרב עוזיאל בפסוק זה לשבצו כמסגרת לתפילתו?

משימה לתלמידים מתקשים: נסו לחשוב מה הקשר בין פרשת 'כי תבוא' לט"ו בשבט. ניתן להעזר בחומש.

מצ"ב פעילות העשרה המתאימה לתלמידים חזקים או ללימוד בתיווך המורה.

פירוש הנצי"ב "העמק דבר" לפסוקנו:

ידוע על-פי המדרש (שמות רבה, פרק מא), דכל 'השקפה' שבתורה לרעה, אלא גדול כוחו של מוציא מעשרות, שמהפכין לשון רעה לטובה; ותמוה למאי נאמר בלשון רעה ולהופכו, ומה היה חסר אילו נאמר 'הביטה ממעון קודשך?' אבל עוד יש לדקדק לשון "ממעון קדשך מן-השמים", שלפי הפשט הוא לשון כפול; ופירוש 'השקיפה' - שהמביא ביכורים מתפאר במעשיו שעשה הכל על צד היותר טוב, על כן בא לבקש רחמי שמים שיברך את ישראל והאדמה, ובאמת אין לאדם להיות בטוח במעשיו שתהיה תפילתו משום זה ראויה להישמע,

דבלא ספק עוד יש איזה פגימות, על כן קבע הכתוב נוסח התפילה בלשון "השְׁקִיפָה מִמַּעַן קִדְשְׁךָ".

משימת אתגר לתלמיד : קרא את פירושו של הנצי"ב והסבר מדוע בחר הרב עוזיאל בפסוק זה לשבצו כמסגרת לתפילתו?

*הפואל 'השקיפה' מבטא בקשה מה' שיבחן את מעשיו, ואם נימצא ראויים,
יעלה לנו את ברכתו כדי שנוכל לקיים מצוותיו בעלמותן הראויה.
אם כן, בכל פעם שנאמרה לשון השקפה במקרא היה זה בהקשר של פורצנות
חול' מהפצת הלו - השקיפה ממצון קדשק וארק - השקפה זו נהפכה לברכה
בזכות המצווה שמקיים האדם באותו רגע.*

פסוק זה מבטא בקשה לברכת הארץ ואין ראוי ממנו לתפילה על הפרחת השממה עם ישובה החדש של הארץ מתוך תפילה ואמונה שזהו אחד משלבי הגאולה שתסתיים בעז"ה בהשלמת הגאולה ע"י השבת המקדש למכונו והכהנים לעבודתם.

מצ"ב קישור לאתר זמרשת שם מופיעה מנגינה לפסוק 'השקיפה' של הגבעתרון

<http://zemer.co.il/song.asp?id=1132>

ביצוע זה הוא עדות נדירה לכך שבמקור היה "ארץ זבת חלב ודבש" חלק מ"השקיפה ממעון" ורק בשלב מאוחר יותר התחילו לשיר חלק זה בנפרד. נוסף על המקור המופיע לעיל, יש בספרייה הלאומית עוד מקורות בהם מופיע "ארץ זבת" כחלק מ"השקיפה ממעון" (למשל: "עמיר", שירים לעונות השנה ומועדיה, וכן "קולות ארבעה")

נספח למורה:

הראשון לציון הרב הראשי לישראל- הרב בן ציון מאיר חי עוזיאל זצ"ל

תר"ם - תשי"ג (1880-1953)

דמות מופת מאת הרב שמואל כ"ץ

הרב עוזיאל, יליד ירושלים, הצטיין במידות נעלות, נועם הליכות, ענווה, איש אמת ויושר, בעל סובלנות ואורך רוח, מהנעלבים ואינם עולבים. הופעתו האצילית עוררה כבוד בכל מקום. שקידתו העצומה בלימוד התורה מאז ימי נעורותו, הקנתה לו בקיאות גדולה והעמקה בכל מכמני התורה, בנוסף להיותו נואם וכותב בחסד. היה צמא דעת ורחב אופקים, בכל מקום בלט בכישרונותיו המיוחדים.

הרב עוזיאל הוא דגם של רב ארץ-ישראלי, מנהיג בעל שיעור קומה בלתי רגיל, המעורה היטב בחיי היישוב ובכל אשר התרחש בארץ ובעולם. הוא פעל ככל יכולתו לאחדות העם ומיזוג הגלויות. היתה לו אהבת ישראל אמיתית לכל אדם באשר הוא, תמיד השכין שלום ופישר בין יריבים. שמח עם היישוב בשמחתו, וכאב איתו בימי אבל ושכול. לא היה אירוע חשוב בחיי היישוב שהוא לא השתתף בו או הגיב עליו. נאם באירועים החשובים ביותר, כאחד ממנהיגי האומה, ותמיד הצליח לבטא בהם את רחשי הלב של העם כולו. היה דברה של האומה כאשר יצא בשליחויות מדיניות לחוץ לארץ, ובעת עדותו בפני ועדות החקירה השונות שהגיעו לארץ, עשה זאת באומץ ובתבונה רבה. הוא פעל בדרכי נועם עם הציבור, אך בשעת הצורך היה תקיף ולחם על דעותיו. היה רב ראשי של כולם, ספרדים ואשכנזים דתיים ושאינם דתיים, לכן זכה להערצת העם כולו.

בנוסף לעומס הרב שהוטל על שכמו בהיותו רב ראשי, הרב עוזיאל היה גם חבר במוסדות החשובים ביותר של היישוב. היה ממייסדי תנועת 'המזרחי' וממניחי היסודות לחינוך הדתי בארץ. בעל אידיאולוגיה ציונית-דתית שורשית וגאה, שחייבה פעילות ושותפות עם כל חלקי העם, תוך הבנת גדולת התקופה כ'אתחלתא דגאולה' למרות כל המשברים והצרות. הרב עוזיאל חי ופעל ב-3 תקופות מיוחדות במינן. הוא החל את פעילותו כחכם באשי של יפו בזמן השלטון העות'מני (התורכי) בארץ, כראשון לציון ורב ראשי של ארץ-ישראל בתקופת המנדט ובזמן השואה הנוראה מכל, וזכה להיות הרב הראשי הספרדי הראשון של מדינת ישראל. בכל תקופה הוא הטביע את חותמו, תרומתו ליישוב ולמדינה בראשית צעדיה לא תסולא בפז.

הרב עוזיאל הציג דגם של רבנות ממלכתית המאחדת את כל פלגי הציבור, והיודעת שאין זו שררה אלא עבדות. היה מגדולי המשיבים בדור, הוא עשה זאת מתוך הכרת המציאות המשתנה, וניסיון מתמיד למצוא פתרונות הלכתיים לשאלות שהתחדשו עם התפתחות המדע והטכנולוגיה והקמת מדינת ישראל.

בלב שלם ובגאון ניתן לומר – לאורו נלך! הזדמנות חד פעמית נפלה בחלקה של מערכת החינוך הדתי לעסוק השנה בדמות ייחודית ומופלאה זו, אשר במידותיה ובפעילותה הייתה כמעט יחידה בדורנו. יהיה זה מן המעט שאנו חייבים לו ולחבריו, שפעלו ונאבקו כה רבות עבור קיומו וביסוסו של החינוך הדתי בארץ. נחנך את תלמידינו לאור מידותיו המופלאות, פועלו, מסירותו ודאגתו לפרט ולכלל, הם בקלות יוכלו להזדהות עם דמותו הזוהרת המדברת אל כולם. סיסמת חייו: "האמת והשלום אהבו", יכולה וצריכה להוות סימן דרך למערכת כולה, בשנה זו וגם לבאות אחריה. העיסוק בדמותו, על כל רבדיה, יכול לתרום תרומה חשובה לאחדות המחנה הדתי, ולגאות יחידה במערכת החינוך הדתי.